

As especies alarma

Ramsés Pérez

O merlo rieiro gusta das augas limpas e ben oxixenadas · Ramsés Pérez

Un indicio é o "signo que indica a posibilidade de que algo existise, existe ou existirá", segundo o dicionario da RAG. A natureza amósanos multitude de evidencias do que está a suceder, do que hai e tamén do que ocorreu, ás veces de maneira evidente e outras non tanto. Así, por exemplo, cara ao final dos meses máis fríos, cáncaros, violetas ou narcisos indican que a estación das flores está a chegar. Os chíos nupciais dos paxaros apuntan algo semellante, que unha nova tempada de cría está xa comezando. Non precisamos mirar almanaque ningún para interpretar o que nos rodea.

Tamén hai na natureza multitude de organismos que poden darnos información sobre a calidade ambiental do medio. Son as coñecidas como especies ou comunidades bioindicadoras, que amosan se a calidade do medio no que se desenvolven é acaído, ou non, para a vida. Un exemplo ben coñecido é o caso dos liques que medran en ambientes con boa calidade do aire e que desaparecen se esta empeora.

Os macroinvertebrados dos ecosistemas fluviais fan igualmente esa función. Estes organismos acuáticos, segundo a súa presenza ou ausencia, vannos informar en que estado se atopa a masa da auga que estamos a analizar.

Paxaros indicadores

O uso dun paxaro como especie bioindicadora seguramente máis coñecido é o dos canarios nas minas. Antes de existir aparellos que permitiran medir os gases co fin de evitar as mortes producidas nas minas polos escapes

de grisú, gas que non ole e é incoloro, usábanse canarios. Estes cantaban continuamente e cando deixaban de facelo ou perdían o sentido alertaban que algo ía mal e había que evacuar o lugar inmediatamente. O paxaro era, pois, un indicador biolóxico, porque a sensibilidade do canario era maior á dos mineiros e permitía usalo como especie alerta.

Algo semellante sucede co merlo rieiro (*Cinclus cinclus*), unha ave indicadora da calidade das augas dos ríos. Se por algún episodio de contaminación a calidade físico-química da auga muda, este merlo que gusta de mergullarse nas augas limpas, frías e transparentes, desaparecerá xunto con outros organismos tamén sensibles a unha boa calidade das augas como son certos macroinvertebrados dos que se alimentan. Por este motivo, así como por ser doado de identificar e censar, algo fundamental nas especies bioindicadoras, en países como Alemaña ou Inglaterra empréganse como especie indicadora da calidade das augas.

Certas aves son, polo tanto, un excelente termómetro para avaliar a calidade dos ecosistemas. Aínda que se require dunha análise previa, xa que debido á súa posición na escala trófica os cambios poden atender a varios factores, algunhas aves cumpren os criterios básicos para ser consideradas especies bioindicadoras: están presentes en todos os ecosistemas, teñen unha ampla distribución xeográfica, son fáciles de identificar por observación ou escoita, e responden aos cambios e alteracións do medio. Só hai que prestar atención e querer aprender a mirar a vida que nos rodea.